

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ

КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

О. Б. Жильцов

2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГСЕ ТЕХНОЛОГІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ

Галузь знань 0101 «Педагогічна освіта»

Напрямок підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта»,

6.010102 «Початкова освіта»

Педагогічний інститут

КИЇВ – 2017 рік

Технології індивідуального розвитку дітей : робоча навчальна програма [для студентів напряму підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта», 6.010102 «Початкова освіта»] / укладач Л.В.Куземко. – Київський університет імені Бориса Грінченка, 2017 р. – 15 с.

Розробник:

КУЗЕМКО Леся Валентинівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Робоча програма обговорена і затверджена на засіданні кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Протокол № 7 від 01.02 року

Завідувач кафедри педагогіки та психології

 Іванюк Г.І.

Заступник директора Педагогічного інституту з науково-методичної та навчальної роботи

 М.А. Машовець

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів-2	Галузь знань <i>0101 Педагогічна освіта</i>	Варіативна (за вибором студентів)	
	Напрям підготовки <i>6.010101 «Дошкільна освіта»</i> <i>6.010102 «Початкова освіта»</i>		
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): <i>вихователь дошкільного навчального закладу;</i> <i>вчитель початкової школи</i>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	
		Семестр	
Загальна кількість годин – 72 год.		6-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента - 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>«бакалавр»</i>	10 год.	
		семінарські	
		8 год.	
		практичні	
		10 год.	
		Самостійна робота	
		40 год.	
		.	
		Модульний контроль	
		4 год.	
Вид контролю: ПМК			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – формування у студентів педагогічних спеціальностей загальних (соціальної, самоосвітньої, інформаційної), професійних (освітньої, дидактичної, психологічної, дослідницької) та фахових (здоров'язбережувальної, методичної, технологічної, практично-творчої) компетентностей щодо добору, розробки та реалізації технологій індивідуального розвитку дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Завдання дисципліни:

- 1) формування теоретичних знань про: індивідуальність та її структуру; сутність, зміст, структуру технологій індивідуального розвитку дітей;
- 3) розвиток практичних умінь добирати, розробляти та реалізовувати технології індивідуального розвитку дітей в освітньому процесі навчальних та позанавчальних закладів;
- 4) виховання ціннісного ставлення і повагу до індивідуальності дитини та педагогічної професії.

Дисципліна «Технології індивідуального розвитку дітей» є дисципліною варіативної частини циклу професійної науково-предметної підготовки студентів ОКР «бакалавр» напряму 6.010101 «Дошкільна освіта» та 6.010102 «Початкова освіта», передбачає інтегрування знань з дисциплін: «Загальна психологія», «Загальна педагогіка», «Вікова психологія», «Педагогіка дошкільна» та фахових методик; спрямована на формування у студентів професійних умінь трансформувати набуті знання щодо добору, створення та реалізації технологій індивідуального розвитку дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- вікові та індивідуальні відмінності дітей дошкільного та молодшого шкільного віку та особливості їхнього врахування в освітньому процесі (*соціальна, освітня, дидактична, психологічна компетентності*);
- методи вивчення особливостей індивідуального розвитку дітей (*психологічна, методична, дослідницька компетентності*);
- педагогічні технології індивідуального розвитку дітей (*інформаційна, технологічна, методична; здоров'язбережувальна компетентності*);

вміти:

- вивчати індивідуальні особливості дітей, аналізувати результати, створювати на їхній основі програми індивідуального розвитку дітей (*освітня, психологічна, дидактична, дослідницька, методична компетентності*);
- добирати, розробляти та впроваджувати сучасні технології індивідуального розвитку дітей (*самоосвітня, інформаційна, дидактична, методична, психологічна, здоров'язбережувальна, технологічна, практично-творча компетентності*);
- організовувати розвивальне середовище в навчальному закладі відповідно до індивідуальних особливостей дітей (*практично-творча компетентність*).

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	усього	у тому числі						усього	у тому числі				
		л	с	пр.	інд	с.р	МКР		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 1. Особливості індивідуального розвитку дітей													
Тема 1.1. Індивідуальний розвиток дитини. Індивідуальність	14	2	2	2	-	8	-						
Тема 1.2. Врахування індивідуальних відмінностей дитини в освітньому процесі ДНЗ, ЗНЗ	16	2	2	2	-	8	2						
Разом за змістовим модулем 1	30	4	4	4	-	16	2						
Змістовий модуль 2. Технології індивідуального розвитку дітей													
Тема 2.1. Технології раннього розвитку дитини	14	2	2	2	-	8	-						
Тема 2.2. Особливості технологій навчання та розвитку творчих здібностей дітей	12	2	-	2	-	8	-						
Тема 2.3. Ігрові педагогічні технології	16	2	2	2	-	8	2						
Разом за змістовим модулем 2	42	6	4	6	-	24	2						
Усього годин	72	10	8	10	-	40	4						

4. Програма

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ОСОБЛИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ

Тема 1.1. Індивідуальний розвиток дитини. Індивідуальність (2 год.)

Вступ. Мета і завдання дисципліни.

Погляди відомих педагогів: Я. Коменського, Ж. Руссо, Й. Песталоцці, Ф. Фребеля, Г. Спенсера, М. Монтесорі, К. Ушинського, Я. Корчака, С. Русової, В. Сухомлинського на індивідуальний підхід у вихованні дітей.

Сучасні освітні тенденції щодо розвитку особистості дитини дошкільного і молодшого шкільного віку.

Структура індивідуальності (дослідження А. Асмолова, Б. Ананьєва, В. Давидова, О. Запорожця, Г. Костюка, В. Кузьменко).

Особливості індивідуального розвитку дитини:

- індивідуальний розвиток (вік, стать, загальний фізичний розвиток, стан здоров'я, темперамент, задатки і здібності);
- особистісний розвиток (самосвідомість, соціально-моральний, емоційний, вольовий, ціннісний, пізнавальний розвиток);
- розвиток діяльності (спілкування, навчальна, ігрова, образотворча, трудова діяльності).

Тема 1.2. Врахування індивідуальних відмінностей дитини в освітньому процесі ДНЗ, ЗНЗ (2 год.)

Сутність індивідуалізації освітнього процесу ДНЗ, ЗНЗ, його структура (вивчення і аналіз вікових та індивідуальних особливостей розвитку дітей; визначення цілей, завдань і добір форм, методів, засобів індивідуалізованої роботи; реалізація запланованої роботи; спостереження за змінами і корекція).

Особливості реалізації індивідуального підходу в роботі з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку. Принципи індивідуалізації освітнього процесу.

Педагогічні умови успішної реалізації індивідуального підходу в освітньому процесі ДНЗ, ЗНЗ.

Вплив сім'ї на розвиток індивідуальності.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ТЕХНОЛОГІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ

Тема 2.1. Технології раннього розвитку дитини (2 год.)

Сутність поняття «педагогічна технологія», технологічний підхід до побудови освітнього процесу. Структура педагогічної технології.

Концептуальні засади і особливості змісту вальдорфської педагогіки (Р. Штейнер). Педагогічна система індивідуального виховання дітей дошкільного віку М. Монтесорі

Особливості педагогічних технологій раннього розвитку дітей. Технологія раннього розвитку Г. Домана: особливості змісту, методичне забезпечення. Особливості технології раннього навчання М. Зайцева. Технологія Масару Ібука.

Технологія М. Єфименка – програма «Театр фізичного розвитку й оздоровлення».

Технологія психолого-педагогічного проектування (П³ технологія) взаємодії дорослого з дитиною "Радість розвитку" (Т. Піроженко).

Тема 2.2. Особливості технологій навчання та розвитку творчих здібностей дітей (2 год.)

Врахування індивідуальних особливостей дітей на заняттях, у різних видах діяльності. Індивідуалізація і диференціація навчання. Педагогіка співробітництва.

Гуманістична педагогіка В. Сухомлинського (цільові орієнтації, особливості змісту, забезпечення).

Гуманно-особистісна технологія Ш. О. Амонашвілі: концептуальні ідеї, особливості змісту, методи і прийоми навчання.

Технологія С. Лисенкової: перспективно-випереджальне навчання з використанням опорних схем.

Особливості технології розвитку творчої особистості (теорія розв'язання винахідницьких завдань – ТРВЗ) Г. Альтшулера. Методи і прийоми і розвитку творчих здібностей дітей.

Тема 2.3. Ігрові педагогічні технології (2 год.)

Ігрові педагогічні технології: сутність, структура, класифікація, особливості застосування в індивідуальному розвитку дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Розвиваючі ігри Нікітіних: особливості застосування.

Розвиваючі ігри Воскобовича.

Застосування ігрових прийомів ейдетики в індивідуальному розвитку дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Створення ігрових технологій розвитку відповідно до індивідуальних особливостей дитини.

5. Навчально-методична карта дисципліни «Технології індивідуального розвитку дітей»

Разом: 72 год., із них 10 год. – лекції, 8 год. – семінарські заняття, 10 год. – практичні заняття, 40 год. – самостійна робота, 4 год. – МКР, ПМК

Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II		
Назва модуля	Особливості індивідуального розвитку дітей		Технології індивідуального розвитку дітей		
К-сть балів за модуль	81 бал		98 бали		
Теми лекцій	1.1. Індивідуальний розвиток дитини. Індивідуальність 2 год. (1 бал)	1.2. Врахування індивідуальних відмінностей дитини в освітньому процесі ДНЗ, ЗНЗ 2 год. (1 бал)	2.1. Технології раннього розвитку дитини 2 год. (1 бал)	2.2. Особливості технологій навчання та розвитку творчих здібностей дітей 2 год.(1 бал)	2.3. Ігрові педагогічні технології 2 год. (1 бал)
Теми сем. занять	Індивідуальні відмінності дітей (10 +1)	Методи вивчення особливостей індивідуального розвитку дитини (10+1)	Особливості застосування технологій раннього розвитку в роботі з дітьми (10 +1)		Особливості застосування педагогічних технологій на заняттях з дітьми дошкільного віку (10+1)
Теми практичних занять	Вивчення індивідуальних відмінностей дітей (10 +1)	Добір методів і прийомів навчання дітей з урахуванням індивідуальних особливостей (10 +1)	Методи і прийоми розвитку творчих здібностей дітей (10+1)	Розроблення навчальних занять з використанням ігрових технологій (10+1)	Організація розвивального середовища ДНЗ, ЗНЗ для розвитку індивідуальності (10+1)
Самоост. робота	Завдання 1, 2, (10 балів)		Завдання 3, 4, 5 (15 балів)		
Мод.к-ль	МКР 1 (25 балів)		МКР 2 (25 балів)		
Форма контр.	ПМК				

Кількість балів за модулі дисципліни-179 балів. Розрахункових коефіцієнт – 1,75

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Індивідуальні відмінності дітей</p> <p>Орієнтовні питання для вивчення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Здібності та їх розвиток у дитини. • Пізнавальний розвиток дитини: індивідуальні особливості. • Індивідуальні особливості емоційного розвитку дитини. • Темперамент і характер. • Правші і лівші. • Особливості виховання близнюків. • Відмінності хлопчиків і дівчаток та їх урахування педагогом. • Особливості розвитку обдарованої дитини. • Роль сім'ї у формуванні індивідуальності дитини. <p>Переваги і недоліки сімейного виховання.</p>	2
2	<p>Методи вивчення особливостей індивідуального розвитку дитини</p> <p><i>Форма проведення: семінар-практикум</i></p> <p>Виступи за темами:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Вимоги до проведення та фіксації психолого-педагогічного експерименту. • Вимоги до проведення та фіксації спостережень. • Вимоги до створення анкет, опитувальних аркушів і проведення анкетування батьків, бесіди та консультації з ними. 	2
3	<p>Особливості застосування технологій раннього розвитку в роботі з дітьми</p> <p>Особливості застосування технологій раннього розвитку в роботі з дітьми (див. самостійну роботу 2.1)</p>	2
4	<p>Особливості застосування педагогічних технологій на заняттях з дітьми дошкільного віку</p> <p>Підготувати повідомлення (до 4-5 хв.) про технологію, яка, на Вашу думку, є найбільш цікавою для Вашої подальшої роботи</p>	2

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вивчення індивідуальних відмінностей дітей	2
2	Добір методів і прийомів навчання дітей з урахуванням індивідуальних особливостей	2
3	Методи і прийоми розвитку творчих здібностей дітей	2
4	Розроблення навчальних занять з використанням ігрових технологій	2
5	Організація розвивального середовища ДНЗ, ЗНЗ для розвитку	2

індивідуальності	
------------------	--

8. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.1	Індивідуальний розвиток дитини. Індивідуальність <i>Завдання: розробити зразок картки вивчення індивідуального розвитку дитини: індивідуальний розвиток, особистісний розвиток, розвиток діяльності (після вивчення індивідуальних особливостей розвитку дитини дошкільного або молодшого шкільного віку (на вибір студента), занести виявлені показники до розробленої картки)– 5 балів</i> <i>Підготуватися до семінарського і практичного заняття</i>	8
1.2	Врахування індивідуальних відмінностей дитини в освітньому процесі ДНЗ, ЗНЗ <i>Завдання: визначити і обґрунтувати педагогічні умови індивідуального розвитку дитини дошкільного або молодшого шкільного віку (на вибір студента) – 5 балів</i> <i>Підготуватися до семінарського і практичного заняття</i>	8
2.1	Технології раннього розвитку дитини <i>Завдання: підготувати електронну презентацію-повідомлення із описом особливостей технології (однієї на вибір) розвитку дитини дошкільного віку – 5 балів.</i> <i>Підготуватися до семінарського і практичного заняття</i>	8
2.2	Особливості технологій навчання та розвитку творчих здібностей дітей <i>Завдання:</i> <i>На основі технології розвитку творчої особистості (теорія розв'язання винахідницьких завдань – ТРВЗ) Г. Альтшулера розробити 5 вправ для дітей (вік дитини на вибір студента) – 5 балів</i> <i>Підготуватися до семінарського і практичного заняття</i>	8
2.3	Ігрові педагогічні технології <i>Завдання: Навести 5 прикладів застосування ігрових прийомів ейдетики в індивідуальному розвитку дітей (вік дитини на вибір студента) – 5 балів</i> <i>Підготуватися до семінарського і практичного заняття</i>	8
	Разом (25 балів)	40 год.

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	бали
Змістовий модуль I.		
Особливості індивідуального розвитку дітей		
Тема 1.1. Індивідуальний розвиток дитини. Індивідуальність– 8 годин	Семінарське, практичне заняття, Модульний контроль	5
Тема 1.2. Врахування індивідуальних відмінностей дитини в освітньому процесі	Семінарське заняття, модульний контроль	5

ДНЗ, ЗНЗ - 8 годин		
Змістовий модуль II. Технології індивідуального розвитку дітей		
Тема 2.1. Технології раннього розвитку дитини – 8 годин	Семінарське заняття, практичне заняття, модульний контроль	5
Тема 2.2. Особливості технологій навчання та розвитку творчих здібностей дітей – 8 годин	Семінарське заняття. модульний контроль	5
Тема 2.3. Ігрові педагогічні технології – 8 годин	Семінарське заняття. Модульний контроль	5
Разом: 40 год.	Разом:	25 балів

9. Система поточного та підсумкового контролю знань

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Технології індивідуального розвитку дітей» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок - розширення кількості підсумкових балів до 179.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до таблиці 9.1. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 9.2, табл. 9.3.

Таблиця 9.1

Контроль успішності студентів

Поточне тестування та самостійна робота						Макс. балів	Сума
Форми роботи	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			5	100
Лекції	T1	T2	T3	T4	T5		
	1	1	1	1	1		
Семінарські заняття	10+1	10+1	10+1	10+1		44	
Практичні заняття	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	55	
Самостійна робота	5	5	5	5	5	25	
МКР	25		25			50	
ВСЬОГО – 179 б. РК-1,75						179	

Таблиця 9.2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка ECTS	Значення оцінки	Оцінка за шкалою університету	За національною шкалою
A	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу	90 – 100 балів	відмінно
B	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок	82 – 89 балів	добре
C	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок	75 – 81 балів	
D	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	69 – 74 балів	задовільно
E	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь) в межах навчального матеріалу	60 – 68 балів	
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання	35 – 59 балів	незадовільно
F	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни	1– 34 балів	

Таблиця 9.3.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Критерії оцінювання
«відмінно»	A	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	B C	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	D E	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	FX	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення.

	F	Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.
--	----------	--

10. Методи навчання:

- методи стимулювання і мотивації навчальної діяльності (створення ситуації інтересу, пізнавальні ігри, навчальні дискусії, методи заохочення, висування навчальних вимог);
- методи організації і самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності (лекція, розповідь, пояснення, інструктаж, демонстрування, спостереження за діяльністю вихователів, робота з підручником, виконання вправ, дослідницькі завдання).

11. Методи контролю

- методи контролю і самоконтролю (тестовий контроль, модульні контрольні роботи, графічні роботи, самооцінка і самоаналіз).

12. Методичне забезпечення

- опорні конспекти лекцій;
- мультимедійні презентації;
- навчальні посібники;
- робоча навчальна програма;
- збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів

13. Рекомендована література

Основна:

1. Індивідуалізація виховання в дитячому садку: Методичні рекомендації/ [С.Є. Кулачківська, Г.В. Гуменюк, О.О. Вовчик-Блакитна, С.О. Ладивір, І.І. Карабаєва, Т.О. Піроженко, О.В. Писарєва, К.В. Карасьова, Л.І. Соловійова] – К.: Міленіум, 2005. – 126 с. (бібліотека кафедри)
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : Навчальний посібник /І.М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с. (бібліотека інституту)
1. Ковальчук Я.И. Индивидуальный подход в воспитании ребенка /Я.И. Ковальчук. – М.: Просвещение, 1981. – 127 с. (бібліотека кафедри)
2. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: Наук.-метод. посіб. / Наук. Ред. О. Л. Кононко. – К.: Ред. журн. “Дошкільне виховання”, 2003. – 243 с. (бібліотека інституту)
3. Кузьменко В. Індивідуалізація виховання і навчання в дошкільних закладах [методичні рекомендації для дошкільних працівників] / Віра Кузьменко. – К.: КМІУВ імені Б.Грінченка, 2002. – 44 с. (бібліотека інституту)
4. Павелків Р.В. Дитяча психологія : Навч. посібник / Р.В. Павелків, О.П. Цигипкало. – К. : «Академвидав», 2008. – 432 с. (Альма-матер). (бібліотека

інституту)

Додакова:

1. Амонашвили Ш. А. Каждому ребенку – индивидуальный поход / Шалва Александрович Амонашвили // Воспитание школьников, 1988. – №5. – С. 47- 49.
2. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку “Я у Світі” / М-во освіти і науки України, Акад.пед.наук України; [наук.ред.та упоряд. О.Л. Кононко]. – К. : Світич, 2008. – 430с. (бібліотека інституту)
3. Володько В. М. Індивідуалізація та диференціація навчання: понятійно–категорійний аналіз / Володимир Миколайович Володько // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 4. – С.9–17.
4. Гончаренко С. І. Проблеми індивідуалізації процесу навчання / С. І. Гончаренко, В. М. Володько // Педагогіка і психологія. – 1995. – №1(6). – С. 63-71.
5. Дитина : Програма виховання і навчання дітей 2-7 років / наук.кер.проекту В.О. Огнев'юк, К.І. Волинець. – К. : Київськ. універс. імені Бориса Грінченка, 2013. – 492 с. (бібліотека інституту)
6. Дичківська І. Розвивати інтелектуальну обдарованість: технології раннього навчання Глена Домана / Ілона Дичківська // Палітра педагога. – К. : "Світич", 2004. – №2. – С.7-10.
7. Савченко Ю.Ю. Дорослим про дошкільнят : психологія статі / Юрій Савченко, Тамара Піроженко. – К. : Ред.газет з дошк. Та початк. Освіти, 2012. – 120 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»). (бібліотека інституту)
8. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : в 2 т. Т. 1 / Герман Константинович Селевко. – М. : НИИ школ. технологий, 2006. – 816 с. (Сер. «Энциклопедия образовательных технологий»).
9. Куземко Л.В. Сутність індивідуального підходу у вихованні дітей дошкільного віку / Л.В. Куземко // Імідж сучасного педагога (розвиток системи дошкільної освіти). – 2010. – №6-7 (105-106). – С. 111-113. (інст. репозитарій)
10. Куземко Л. В. Індивідуальний підхід у вихованні дітей дошкільного віку: методичний аспект / Л. В. Куземко // Педагогічні науки та освіта : збірн. наук. праць Запорізького обл. інституту після. освіти. – Вип. X. : Дошкільна освіта. – Запоріжжя : Акцент Інвест-Трейд, 2012. – С. 83-92. (інст. репозитарій)
11. Методи вивчення психічного розвитку дитини-дошкільника: Метод. посіб. для педагогів, практ. психологів, студ. серед. і вищ. пед. закл. / [С.Є. Кулачківська (наук.ред.), Т.О. Піроженко, Л.Г. Подоляк та ін.]. – К.: Світич, 2003. – 40 с.: іл. – (Б-чка журн. «Дошк. Виховання»). – Бібліогр.: с.33. (бібліотека кафедри)

Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про дошкільну освіту» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2628-14> – Назва з екрану

2. Антипін Є.Б. Ідеї дитиноцентризму в педагогічних поглядах Тимофія Лубенця. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/9775>
3. Музика О.О. Індивідуально-психологічні особливості дитини-шульги: діагностика та врахування як ресурсу життєздатності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/7669>
4. Савченко Ю.Ю. Цінність бтьківсько-дитячих стосунків у процесі особистісного розвитку дошкільника. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/6221>